CANTAREA ROMÂNIEI

www.dacoromanica.ro

N. BALCESCU

CÂNTAREA ROMÂNIEI

CU STUDIU INTRODUCTIV
DE
N. I. APOSTOLESCU

BUCUREȘTI
INSTITUTUL DE EDITURĂ ȘI
ARTE GRAFICE „FLACĂRA"
STR. GÂMPINEANU, 40
1914

www.dacoromanica.ro

BĂLCESCU ŞI „CÂNTAREA ROMÂNIEI"

CONFERINŢĂ DE

N. I. APOSTOLESCU

Rostită la „Societatea Istorică Română"
în seara de 30 Martie 1911

[Rezumat]

Când la 1850 apărù la Paris, în *România Viitoare*, vestita poemă în proză, Bălcescu o înfăţişă sub umbra unei taine. Mai târziu, după moartea marelui scriitor, pe căi piezişe şi sfielnice, se ivì un pretendent la titlul de proprietate al *Cântăril României*. Niciodată însă, acesta nu îndrăsnì să o iscăliască sau cel puţin să pretindă, — *el* —, că este lucrarea sa..... Dar despre toate fazele afacerii acesteia se va vorbi în partea a doua. Acum la început se va învedera un lucru: Bălcescu publică poema alcătuită — după Chateaubriand, Byron, Lamennais, Michelet şi Biblie — într'o limbă românească datorită geniului său, într'o epocă în care *mistificările literare* erau de mult obicinuite în Franţa şi în literaturile iubite de Francezi. Amicul lui Michelet simţià nevoia de

www.dacoromanica.ro

se manifestă în acelaș fel ca prietenii ori ca predecesorii Romantișmului. Trăia, Bălcescu, într'un anumit mediu ale cărui mișcări erau și ale sale. Astfel se născù ideea mistificării din 1850.

Cel mai vestit înfățișător de opere *găsite,* omul a cărui faimă a străbătut lumea literară de pretutindeni, vreme îndelungată, fu **James Mac-Pherson.** Intre 1758 și 1763 el publică o serie de poeme pe cari, spuneà el, se nevoise a le traduce din limba gaelică în englezește. Autorul lor era *Ossian,* fiul lui Fingall. Acest bard plânge nenorocirile neamului său regesc, moartea fiului său Oscar, ori invazia Irlandei de către Swaran, regele din Lochin, și cântă mântuirea ei mulțumită lui Fingall, regele Scoției.

Oameni învățați, poeți, suverani — ca Napoléon — crezură în existența poemelor lui Ossian. Când, mai târziu, se spuse de către unii necredincioși că Mac-Pherson e adevăratul autor, și că originalul gaelic — pe care Mac-Pherson îl tot promiteà și nu-l arătà — este o poveste, fu o adevărată furtună. Toată lumea țineà la dreptul de proprietate al lui Ossian. Oricum, poemele Ossianice exercitară o mare influență asupra lui Byron și, în genere, asupra școalei romantice franceze. In România, numele celebrului bard scoțian fu venerat de elevii romantismului. Lui Gr. Alexandrescu, când vorbește de *Răsăritul lunii la Tismana,* i se pare că vede

...ossianice palate.

Un alt om care isbì imaginația școalei lui Victor Hugo, fu tot din Anglia, anume **Chatterton.** Al-

www.dacoromanica.ro

fred de Vigny are astfel intitulată chiar una din piesele sale.

Născut la 20 Noemvrie 1752, trăind deci cam în acelaş timp cu Mac-Pherson, — după cum observă d. Augustin Thierry, cari se ocupă de ei pe larg [1]) — inventă pe la 1765 pe *Thomas Rowley* ale cărui scrieri spuneà el că le-a găsit într'un cufăr al unui domn Canynge, care trăise în veacul al XV-lea. Bietul Chatterton duse un traiu plin de neajunsuri şi văzù, încă fiind în vieaţă, că scrierile *sale*, publicate sub numele altuia, nu erau rău primite.

Un al treilea inventator de opere literare fu **Fabre d'Olivet,** cunoscut nu numai ca „troubadour" ci şi ca ocultist. Librăria Henrichs,—care va mai publică o lucrare de acelaş fel, — da la lumină în luna lui Germinal, anul X, o carte care se vedeà a fi inspirată din Biblie: *Le Troubadour, Poésies occitaniques,* traduites par Fabre d'Olivet [2]). Limba ori dialectul acesta occitanic ar fi ceva între vorbirea provençală şi cea languedociană. Poeziile erau, firește, ale lui Fabre d'Olivet. Totuşi, prin cunoştinţele lui în direcţie provençală, d. A. Thierry îl socoate drept un precursor al lui Mistral.

La 19 Maiu 1803, librăria Henrichs publică volumul intitulat: *Poésies de Marguerite-Eléonore Clotilde des Vallon-Chalys, dame* **de Surville,**

[1]) **Augustin Thierry,** *le Figaro* du 15 Mai 1909 (p. Mac-Pherson) et du 5 Février 1910 (p. Chatterton): *Les grandes mystifications littéraires.*

[2]) Idem, *le Figaro* du 28 Mai 1910.

www.dacoromanica.ro

poète français du quinzième siècle. In 1789, Joseph-Etienne, marquis de Surville, căpitan, întâlnise la Düsseldorf pe un oarecare Vanderbourg. Acesta, mai apoi, după ce pierduse din vedere pe căpitanul de Surville, făcù să iasă la lumină manuscrisele versurilor, cari, spusese emigrantul francez, erau ale unei străbune. Această „émule" a Christinei de Pisan — ziceà Vanderbourg — aveà poeme cari nu puteau să fie date uitării. Credința în poemele acestea ca fiind ale Clotildei de Surville a fost așa de înrădăcinată încât autorul conferinței de față își aduce aminte că în 1909, fiind la Paris, a aflat următoarea nostimadă. Un tânăr își susținea o teză despre versificația franceză în veacul al XV-lea. D. H. Chatelain, așà se numià — de nu mă înșel — tânărul învățat, a lăsat să se tipăriască numele poetei în lucrarea sa, ca un lucru foarte firesc. A trebuit intervenția unui profesor, ca să'l hotărască a îndrepta cartea chiar așa tipărită cum erà.

D. Thierry, care se ocupă cu deamănuntul și de mistificarea privitoare la Clotilda de Surville, o atribue marchizului de *Brazais,* scoțând din cauză pe căpitanul marchiz de Surville și pe Vanderbourg.

In acelaș an 1803, în *Obermann* al lui **Sénancour,** găsim o așa zisă conversație filosofică a pesimistului povestitor cu un cugetător *„Moldave".* La sfârșit, într'o notă, vestitul precursor al Romantismului francez se dă de gol, de oarece reproduce un fel de cugetări ale Moldoveanului

www.dacoromanica.ro

în chestie. Neștiind însă bine ce înseamnă „Moldovean", spune că le traduce din „l'esclavon" [1]).

In 1815 apăreà la Gide, în Paris, o lucrare fără nume de autor: *Histoire des Sociétés secrètes de l'armée et des conspirations militaires qui ont eu pour objet la destruction du gouvernement de Bonaparte.* Scrierea făcù mare sgomot și se crezù multă vreme în existența așa zișilor „Philadephes" din Besançon. Și azi chiar, romancierul Paul Adam s'a slujit de ideile cuprinse în cartea din 1815, în *l'Enfant d'Austerlitz.* In realitate erà o fabricațiune a romanticului **Charles Nodier,** lucru pe care, în urmă, nici nu l-a mai tăgăduit [2]).

In 1816, **Benjamin Constant** publică un roman care erà să ajungă vestit. El e intitulat: „*Adolphe,* anecdote trouvée dans les papiers d'un inconnu et publiée par M. Benjamin de Constant. Paris, chez Treuttel et Wurtz, rue de Bourbon, No. 17; Londres, chez Colburn, bookseller, 50, Conduit Street, New-Bond, 1816". Titulatura aceasta e păstrată și mai târziu. Autorul, care se dă drept editor, povestește o istorie întreagă, așa cum erà să facă și Bălcescu. Stase, spune el, câtăva vreme, într'un han din Cerenza, sătuleț din Calabria. Intâlnise acolo pe un om tăcut. Il și îngrijise cât fusese bolnav. După plecarea lor, care s'a întâmplat în acelaș timp, editorul — B. Constant —, a primit la Neapoli, o cutie cu mai multe scrisori, un portret de femee

[1]) **Sénancour,** *Obermann,* 2-e éd., A. Ledoux, 1833, t. II, p. 375 sqq.
[2]) **A. Thierry,** *le Figaro* du 19 Décembre 1908.

www.dacoromanica.ro

şi manuscrisul unei povestiri — viitorul roman *Adolphe*. Cutia fusese găsită pe drum de către hangiu, şi, neştiind căruia din cei doi s'o trimită, se hotărîse a o da d-lui Constant. Intâmplarea a făcut a nu mai da de urma străinului. După vre-o zece ani, fiind în Germania şi vorbind cu nişte cunoscuţi proaspeţi despre toate acestea, unul îi cerù pentru câtva timp manuscrisul. I-l înapoiă în curând, însoţindu-l de o scrisoare prin care îndemnă, pe d. B. Constant, a publică povestirea. Autorul scrisorii — pe care Benjamin Constant o reproduce — cunoscuse pe Adolphe, şi socotiă că darea la lumină a romanului ar fi de un folos educativ. Firește că toate acestea sunt numai un fel de praf aruncat în ochii lumii. Eroina, Ellénore, care fusese în realitate o doamnă irlandeză, Lindray, şi avusese un traiu neregulat, cunoscuse în chip foarte intim pe Benjamin Constant,— până la un punct oarecare el însăşi Adolphe. Editorii de astăzi spun asta foarte lămurit [1]).

Mérimée publică, la Paris, în 1825 întâia ediţie din le *Théâtre de Clara Gazul*. Autoarea acestor piese, spune Mérimée, erà o actriţă spaniolă. „O biografie închipuită, note explicative sfârşiau prin a face ficţiunea lucru real". „Câteva exemplare apărură cu portretul „celebrei comediene". Erà însuşi autorul [Mérimée] după un „croquis" de Delécluze care-l înfăţişà în mantilă, cu umerii goi, cu o cruce de aur la gât" [2]). Originalul spa-

[1]) **Benjamin Constant**, *Adolphe*. La Renaissance du livre, Jean Gillequin, Paris.

[2]) **Augustin Filon**, *Prosper Mérimée*, (les Grands écrivains français), Hachette, 1898, p. 26.

www.dacoromanica.ro

niol, publicat la Cadix este —spune Mérimée— foarte rar. (Erà aşa de rar că nimeni nu-l văzuse vre odată).

Peste doi ani, în 1827, Mérimée, care erà un pince-sans-rire neajuns şi neîntrecut, da la lumină o nouă lucrare *tradusă* (?): la *Guzla* a cântăreţului morlac Hyacinthe Maglanovici. Poemele erau însoţite de o disertaţie asupra vampirismului şi a deochiului. Lucrul merse de astădată aşà de bine în cât un Slav ca Puşkin cerù autorizaţie a traduce poemele în limba rusă, spre a le reda unei limbi înrudite cu a lui Maglanovici. Invăţatul german Gerhart recunoscù(?) chiar metrul dalmat[1]).

Ii fusese de ajuns lui Mérimée să citiască o călătorie în Dalmaţia, făcută de abatele Fortis, şi o bună statistică a vechilor provincii illyriene, făcută de un şef de biurou dela Ministerul afacerilor străine[2]). Mai învăţând şi câteva cuvinte slave, putuse da impresia că vorbeşte sau mai bine zis scrie foarte serios când spuneà că traduce din dalmata lui Maglanovici, pe care niciodată nu-l văzuse, pentru foarte frumosul motiv că acesta nu existase şi pentrucă niciodată Mérimée nu fusese în părţile illyrice.

De altfel în *le Globe* se arătă în curând că titlul *Guzla* nu era decât o anagramă din *Gazul*. D. Louis Leger a arătat că scrierea e un amestec al unei legende scoţiane şi a ceva din Teocrit[3]).

---

[1]) **Augustin Thierry**, *Les Grandes mystifications littéraires*, *le Figaro* du 27 Noembrie 1909.

[2]) **A. Filon**, *Merimée*, p. 27.

[3]) **A.Thierry**, *le Figaro* du 27 Noembre 1909.

www.dacoromanica.ro

In 1829, **Sainte-Beuve** publică, în calitate de executor testamentar, versurile prietenului său *Joseph Delorme,* a cărui biografie precedă volumul. Amănunte, scrisori dela Delorme, dovediau existența nenorocitului poet. Azi, nu mai e de loc o taină pentru nimeni că Joseph Delorme — cu modificări — și celebrul critic și poet au fost una și aceeaș persoană.

O mai îndelungă enumerare a diferite cazuri de mistificări este zadarnică. Acestea sunt mai mult ca îndestulătoare. Bălcescu trăià atunci în țară sub influența citirii operelor franceze[1]). Dus la Paris, luase ceva din spiritul glumeț și înclinat spre mistificări al oamenilor cari alcătuiseră la *Jeunesse dorée sous Louis-Philippe,* pe cari îi descrie cu atâta vioiciune d. Léon Séché în volumul

[1]) Cf. între altele, articolul nostru *O carte a lui Bălcescu,* publicat în *Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie,* vol. XI, p. II, 1910, pp. 340-346, 1911.—Citind la Paris părți din Bălcescu, d. Mario Roques a făcut observarea, în cursurile de la *Ecole des langues Orientales,* că unele bucăți sunt lămurit influențate de spiritul lui Renan din *l'Avenir de la science.* De și lucrarea aceasta apărù mult mai târziu, în anul 1848 spiritul acelei lucrări predomină în Paris. D. Pierre Lasserre *(Revue Hebdomadaire,* XXIII-e année, No. 4 24 Ianv., 1914) în conferința sa privitoare la această scriere a lui Renan zice, între altele, vorbind de chimera politico-religioasă a mesianismului romantic de atunci: „De toutes parts des voix s'élèvent pour évoquer, pour annoncer un régéneration universelle qui sera comme un équivalent humain du christianisme, même pour en donner le secret et la formule". (p. 469). In timpul ăsta Bălcescu trăià în atmosfera Parisului. Acum recitiți anumite pasagii din *Cântarea României* și vedeți tonul.

www.dacoromanica.ro

cu acelaș nume, apărut acum un an, și în *Alfred de Musset*[1]). O scrisoare a lui Bălcescu din „$\frac{26\ \text{Avril}}{8\ \text{Mai}}$ 1849“ către doamna Ion Ghica, — scrisoare aflată[2]) azi la Academia Română, mss. 802, — ne arată pe Bălcescu înclinat a face farse sau cel puțin arătând că ar fi gata să le facă dacă i s'ar prinde. El, care pregătia *Cântarea României* de vre-o câțiva ani, simția că se apropie minutul mistificării, și „en attendant“ se exercită în chip glumeț.

In *L'Influence des Romantiques français sur la Poésie roumaine*[3]) autorul acestei conferințe a arătat de ce poema întitulată *Cântarea României* este anume a lui Bălcescu. Iată pe scurt cele cuprinse acolo, cu un foarte mic adaos:

Cu data de 8 August 1850, apare, în „*Românieа Viitoare*“, la Paris, poema, precedată de o introducere semnată de Bălcescu. El spune că, într'o mânăstire — pe care n'o numește — din Carpații noștri, găsise — cu *cinci* ani mai 'nainte — într'un vraf de hârtii, manuscrisul întitulat *Cântarea României* pe care acum îl dă la lumină. Cine va fi autorul — nu se știe — spune el, în chipul lui Nodier și al altor mistificatori. Trebue să fie vre-un pustnic hrănit cu citirea Bibliei. Unele idei fac pe Bălcescu a vedeà un răsunet al marilor mișcări populare din Europa, cum ar fi cea

[1]) Ambele la *Mercure de France*. M C M X.

[2]) Publicată de noi în *Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie* vol. XII, 1911, pp. 93—94, așa cum e în original: cu toate greșelile și scăpările din vedere.

[3]) Paris, Honoré Champion, 1909, pp. 170 sqq.

www.dacoromanica.ro

din 1830. Numele Franciei şi al Poloniei sunt lămurit pomenite de modestul prefaţier.

Ion Ghica, într'o scrisoare *publică* adresată prietenului său V. Alecsandri, povesteşte felul cum s'a citit la generalul Mavru, de către Bălcescu, poema presupusului pustnic, şi cum cei de faţă au felicitat pe cititor drept autor, cu mult înainte de publicarea ei. De altfel Ghica îi cunoşteà existenţa de prin *1847*.

In 1852 Bălcescu moare, şi, peste *trei* ani, se publică din nou *Cântarea României*, în *România Literară* a lui Alecsandri, la Iaşi. De astă dată e lipsită de prefaţa lui Bălcescu, dar ca şi în trecut *nu e semnată de nimeni*. Cititorul foarte atent al revistei lui Alecsandri o va găsì însă la sumarul dela sfârşitul anului, pusă în şirul unor publicaţiuni — cari, în deosebire de *Cântarea României* fuseseră *toate* semnate — datorite lui A. Russo, prieten foarte intim al poetului director al *României Literare*. Lucrul erà însă făcut cu sfială şi în aşa fel încât puteà fi socotit ca o greşeală de tipărire. Dovada cea mai lămurită e că *nimeni* n'a băgat de seamă încercarea asta. Ceva mai mult, peste *şeapte* ani dela *încercarea* din *România Literară*, în 1862, Alecsandri scrie în *Revista Română* [1]) o notiţă biografică a lui Bălcescu şi vorbeşte cu prilejul acesta, pe *larg*, despre Russo: [2]) *Nici o vorbă* despre *Cântarea României*. In anul următor însă, 1863, în *Revista Română* a lui Odobescu, după publicarea unui

[1]) Vol. II, 1862.
[2]) Loc. cit., pp. 314—316.

www.dacoromanica.ro

manuscris inedit al lui Russo, directorul revistei reproduce o declarație a lui Alecsandri, care spune că va destăinui ceva sensațional: *Cântarea României* este de Russo. E curios că el uitase singur *încercarea* din 1855.

E foarte adevărat însă că ea nu prinsese și n'a prins multă vreme. Pricina? Ion Ghica auzise în multe rânduri fragmente din poemă citite de Bălcescu, înainte de a ști oricine despre existența ei [1]).

Bolintineanu pune în versuri *Cântarea României* și spune lămurit că e a lui Bălcescu. Vom vedea că poetul *Florilor Bosforului* nu numai că putea să cunoască și el taina cea grozavă, ca toți pribegii de seamă dela 1848, dar că avea și oarecari motive mai lămurite de a fi amestecat în afacerile privitoare la poema lui Bălcescu.

Ar. Densușianu scrie chiar în 1894: „Afirmarea asta [a lui Alecsandri] a rămas cu totul neprobată“ [2]).

Alecsandri se necăjia spre a dovedi că paternitatea poemei trebue atribuită prietenului său intim Russo, *afirmând* că... așa e lucrul. In 1876, în urma conferinței neuitatului Tocilescu [3]), bardul dela Mircești se hotărește a spune în ce împrejurări știe el că s'a *plănuit* alcătuirea poemei acesteia. Ar fi fost vorba ca el, Russo și Bălcescu să scrie ceva spre a înflăcără mințile ti-

[1]) *Scrisori către V. Alecsandri,* Socec, 1887, XXVII, pp. 682—683.
[2]) *Istoria limbei și literaturei române,* Iași, 1894, p. 311.
[3]) *Nicolae Bălcescu.* Viața, timpul și operile sale.

www.dacoromanica.ro

nerilor studenți români dela Paris. Rezultatul ar fi fost că Russo a scris poema în franțuzește și Bălcescu a tradus-o în românește, Alecsandri desinteresându-se, în cele din urmă, de hotărîrea luată.

Lăsând la o parte faptul curios că mai era nevoe de a înflăcără mințile studenților români patrioți de atunci, apoi se pune întrebarea: De ce taina aceasta? Alecsandri nu s'a gândit la *moda* mistificărilor și a crezut de bună seamă că motivul e cel pus înainte de el. Noi văzurăm însă destule pilde îndemnătoare la... mistificare. De ce — întrebare capitală — de ce să publice Bălcescu o poemă de Russo? Nici Alecsandri, nici nimeni nu a putut răspunde la această întrebare. Alecsandri se încurcă așa de rău în explicări încât afirmă că la Paris — spre a deștepta simpatiile Francezilor pentru Români — a trebuit să se *traducă din nou în franțuzește* textul român. Apoi dacă există un text prim francez, dece nevoia acestei nouă traduceri? Sau — și lucrul e foarte probabil — manuscriptul francez al lui Russo, pe care Alecsandri spuneà că îl are și pe care îl dăruià unei surori a lui Russo, va fi fost pur și simplu traducerea textului român al lui Bălcescu? E foarte regretabil că acest manuscris, pe care partizanii lui A. Russo îl socotiau drept o *comoară*, s'a pierdut ca un lucru fără de preț. Cel puțin d. P. V. Haneș, în volumul în care editează *Scrierile* lui A. Russo, nu ne dă acest text, ba încă — în treacăt — spune că el a fost pierdut.

La acestea se mai adaugă faptul următor:

www.dacoromanica.ro

Bolintineanu trebuiă să cunoască bine taina, de oarece el însuşi este traducătorul vestitei cărţi a lui Lamennais *Paroles d'un croyant*, care a inspirat de aproape multe părţi din *Cântarea României*. Bălcescu citează chiar traducerea aceasta în *Mişcarea Românilor din Ardeal în 1848*, fără însă a menţionă cine este traducătorul. De fapt Bolintineanu nici n'a semnat-o complet vre-o dată. Doar într'una din ediţiile posedate de biblioteca Academiei Române găsim la sfârşit un *D. B.* Felul apoi de a scrie, de a stiliză, e lămurit al lui Bolintineanu [1]).

Acest scriitor, pribeag şi el ca şi Bălcescu, tovarăş de suferinţe şi admirator al aceloraşi mari scriitori francezi ca şi autorul *Istoriei lui Mihai Viteazul*, când pune în versuri *Cântarea României*, spune că e a lui Bălcescu.

In precuvântarea versurilor lui Bolintineanu, (publicate în broşură în 1858), se spune că datele privitoare la activitatea lui Bălcescu sunt culese „după d. I. Voinescu II, un alt Român mort în exil şi care asemenea merită a fi regretat de compatrioţii săi". Voinescu, dătător de ştiri din viaţa lui

[1]) Кѣнтеле сѫ кредінчос de **A. F. de Lamennais,** Традѫсе дін францѣзеще датѣ ла лѫмінѣ ші дінкінатѣ попоалѣ Ромѫн де сѫ Ромѫн. Бѣкѹрещі. Типографіа лѣ Іосіф Копайнїг. 1848.— 108 pp. în 4° mic. In biblioteca Academiei Române. [A. 4154].

Cineva a scris, de mână, pe coperta acestui exemplar : Archimandritul Dionisie. Acesta probabil n'a cunoscut însă *„a doua ediţie"* tipărită la 1859, în Iaşi, la tipografia lui H. Goldner, şi în care la „Finitu" apare semnătura : „D. Б...". Dealtfel, şi din această ediţie se găseşte un exemplar la Academie [A. 671] de 168 pp. în 8° mic.

www.dacoromanica.ro

Bălcescu, erà un mare admirator al lui Lamennais, aşà încât în scrisoarea din Septembrie 1848 către I. Brătianu [1]) citează de trei ori pasagii din vestitul scriitor francez, care e dese ori imitat în *Cântarea României.* Ca şi Bălcescu, pe care îl ştim vorbind despre nenorocirile Poloniei, Voinescu se gândeşte la ţara cea nenorocită şi citează pe Mickiewicz. Între Bălcescu şi Voinescu erà deci şi o comunitate de isvoare de inspirare; şi mărturia lui e mai mult decât preţioasă.

In sfârşit, Odobescu, la 1877, când editează operele lui Bălcescu, pune între ele şi *Cântarea României,* cu toată scrisoarea anterioară a lui Alecsandri. El arată chiar cum planul acestei poeme seamănă cu *Introducerea* la *Istoria Românilor sub Mihaiu Vodă Viteazul.* In *l'Influence des Romantiques français sur la Poésie roumaine* noi am arătat şi alte asemănări, cum şi faptul că în ambele lucrări se văd isvoare identice ori de acelaşi natură. Inspirarea din cronice şi din poezia poporană este iarăş un element de care trebue ţinut seamă în opera lui Bălcescu, după cum s'a dovedit tot în acea lucrare despre care pomenirăm [2]).

Cu destulă părere de rău trebue să constatăm că Alecsandri aveà un pronunţat „esprit de clocher". Aşà într'o scrisoare adresată doamnei Spi-

[1]) *Anul 1848 în Principatele Române,* t. VI, 1910, pp. 45, 49, 50.

[2]) In mss. (Acad.) cu No. 82 (Bălcescu, 6) pe fila 434 recto sunt trei strofe de poezie poporană. Ele au fost publicate în *Culegeri Literare* ale librăriei Socec, 1891, p. II, p. 86: „Când eram..."

www.dacoromanica.ro

ro-Paul, sora lui Russo, el zice că poema în chestie e de o mare valoare poetică, „aussi non bons frères d'outre Milcov se plaisent-ils à l'attribuer bénévolement à N. Balcesco“ [1]). Cazi din nori auzind o asemenea afirmare dela un om ca V. Alecsandri. Din nenorocire „provincialismul“ lui Alecsandri se vede limpede și dintr'o scrisoare adresată de el amicului său Éd. Grenier. In volumul dat la lumină de curând de d. G. Gazier, se găsește o caracteristică a Românilor din Moldova și a celor din Țara-Românească. Cei dintâiu sunt plini de calități, cei din urmă sunt copleșiți de tot felul de defecte [2]). In asemenea cazuri, se recuză judecătorii sau chiar simplii martori. De altfel amicul lui Russo s'a mărginit să afirme. Dacă era vorba numai de atât, apoi Ion Ghica făceà și el acelaș lucru, ba încă acesta da amănunte. Ceva mai mult: Ghica *publică* cele spuse, ba încă *adresà* scrisoarea *publică* a n u m e lui Alecsandri. Cel din urmă scrià numai scrisori *particulare*. Nu mai vorbim de *încercările* cari dovedesc... multe.

Afirmările lui Alecsandri sunt foarte ciudate une-ori. Așà el susține că s'a născut în 1821, adică în anul redeșteptării naționale. Tot el însă ne spune că nașul său a fost Mihail Cozoni, care „murì cu arma în mână la Drăgășani în Valahia“.

[1]) Publicată de d. P. V. Haneș în *Literatură și Artă Română*, an. VII, 1903, p. 176.

[2]) *Lettres inédites du poéte roumain* **Basile Alecsandri** à **Edouard Grenier**, publiées avec une introduction et des notes par **Georges Gazier**, Paris, Champion, 1911, pp. 30—32.

www.dacoromanica.ro

Din nenorocire, dacă Alecsandri era născut la 21 Iulie 1821, cum puteà fi botezat de Cozoni, mort la 7 Iunie 1821, când fu bătălia dela Drăgăşani? D-l Al. T. Dumitrescu [1]) a dovedit pe larg că V. Alecsandri e născut în 1819, după cum de altfel o şi spusese chiar poetul la Paris, într'un act oficial.

Alecsandri, care era foarte necăjit de nereuşita lui A. Russo la dreptul de proprietate al *Cântării României*, probabil era de bună credinţă. Aşà putem pricepe scrisoarea adresată de el lui Bălcescu în 1851, în care-i spune că s'ar puteà face încă ceva în chipul călugărului... Psss". E adevărat însă că această scrisoare (Acad., mss. 803) pe care o citează d-nii P. V. Haneş, fratele său V. V. Haneş şi N. Cartojan, admiratorii lui Russo, nu ni se spune unde a fost găsită, când, de unde sosește şi cum de nu are un răspuns al lui Bălcescu. Aşà oricine poate scrie cuivà ce-i va trăznì prin minte E însă întrebarea c e a r ă s p u n s cel căruia i se spuneà atari lucruri, fără a mai sta la vorbă dacă scrisoarea lui Alecsandri a sosit lui Bălcescu. Valabil, în asemenea cazuri, nu poate fi decât răspunsul. Din nenorocire, pentru paternitatea dorită lui Russo, nu există scrisoare confirmătoare a lui Bălcescu.

E dureros că un om mare ca V. Alecsandri puneà o chestiune de amor propriu—afirmarea făcută odată—mai presus de evidenţa faptelor.

In sfârşit, poema cu isvoarele ei, faptul că a

[1]) *Despre Alexandri.* Data naşterii şi originea sa. Bucureşti, 1905.

www.dacoromanica.ro

fost publicată de Bălcescu, precum şi limba ei admirabil de românească — Russo scrià *numai* franţuzeşte şi apoi i se traduceau lucrările — ne arată ele însele pe acest om dezinteresat şi care s'a jertfit pentru ţara lui — pe când alţii îşi petreceau tinereţea în Elveţia — ca pe înflăcăratul autor al acestei *Cântări a României.* De altfel, ea nu are însemnătate decât prin *limba* ei, fondul fiind, după cum s'a dovedit în *l'Influence des Romantiques français*, datorit, în părţile frumoase şi esenţiale, Bibliei, lui Chateaubriand, lui Lamennais, lui Michelet şi altora... Şi limba asta nu puteà fi decât a lui Bălcescu.

In ce priveşte aşà zisa *taină* — care de altfel erà foarte străvezie — ea se explică în deajuns prin gustul aşà de răspândit al mistificărilor în Francia şi în literaturile înrudite cu a Romanticilor [1]).

* * *

D. Radu N. Mandrea, strănepot al marelui scriitor, socoate potrivit să curme gluma ca lucrarea lui Bălcescu să poarte numele altuia. Publicatorul *Cântării României,* cunoscut drept autor al ei de Ion Ghica, Bolintineanu, I. Voinescu II, de toţi contemporanii săi, respectat ca atare tot timpul vieţii sale, şi mult timp după moarte, nu s'ar fi transformat în purtătorul gloriei unui alt scriitor, foarte sărac în lucrări, care putea să publice el, fie şi în chip de mistifi-

[1]) Rezumatul acestei conferinţe s'a publicat aproape ca şi aci—întâiu în *Rev. p. Ist., Arch. şi Fil.*, vol. XII, 1911, pg. 89—98.

www.dacoromanica.ro

care, *Cântarea României*, dacă era opera sa. Nici Macpherson, nici Benjamin Constant, nici Mérimée, nici Sainte-Beuve, niciunul, când au spus că dau la lumină o lucrare găsită, nu au publicat ceva de al vreunui prieten, ci propriile lor scrieri.

D. Radu N. Mandrea publicând, cu a sa cheltuială, scrierea lui Nicolae Bălcescu, îndeplineşte o datorie de respect faţă nu numai de o rudă ilustră a sa, ci şi de un Român neasemuit, de un om bogat în scrieri alese, de întemeietorul prozei noastre literare moderne.

N. I. A.

www.dacoromanica.ro

PRECUVÂNTARE

Acum cinci ani mă aflam în călătorie pe la mânăstirile din măreţii noştri Carpaţi, căutând pe sub ruine urmele mărirei strămoşeşti. Intr'una din acele mânăstiri, economul chinoviei, spre răspuns la dorinţa mea de cercetări şi descoperiri istorice, mă duse în biblioteca mânăstirei. Sala ce purta acest nume era o cameră lungă şi întunecoasă, murdară şi plină de praf, în care între o mulţime de mobile stricate şi calabalâcuri grămădite văzui într'un unghiu un morman de cărţi şi hârtii.

Incepui a răscoli cu nerăbdare acele vrafuri, şi alegând ce mi se păru mai interesant, alergai de mă închisei în chilia mea spre a le cerceta. Intre manuscrisele ce aveam dinaintea mea, unul, întitulat Cântarea României *atinti mai cu deosebire mintea mea dela cele d'întâi feţe; urmai cetirea fără întrerupere până în sfârşit şi văzui cu mirare şi descurajare că istoria, ce cu atâta trudă şi cercetări mă nevoiam a descoperi şi a scrie, se afla scrisă toată aci în vreo câteva feţe, dar astfel cum nimeni nu se ispitise a o scrie. Ea 'mi păru scoasă, nu din adâncimea cărţilor, ci din sufletul naţiei, acest isvor bogat, elocuent şi neperitor.*

Cu toate imperfecţiile sale, văzui într'această

www.dacoromanica.ro

scriere un plan hotărît de mai 'nainte şi metodic. Autorul, după o invocaţie către ţeara sa, atât de frumoasă şi atât de nenorocită, apucă Istoria României întreagă din vremea Dacilor, înaintea năvălirei „ feciorilor vulturului" pe când, zice el, „pe o pajişte verde Libertatea, copilă bălăioară cu cosiţe lungi şi aurite, se juca cu un arc destins." După aceia urmează din epocă în epocă naţia prin toate mişcările şi prefacerile sale istorice. Iată năvălirea Romanilor, învingerea Dacilor, un popor nou eşind din amestecarea rămăşiţelor Dacilor cu Romanii.

Autorul îşi exaltă poate cam mult fericirea epocei romane care, pe lângă o mare civilizaţie materială, avu durerile sale. Dar iată că „cerul se întunecă şi din patru unghiuri ale lumei se văd înălţându-se stâlpi de flacără, învăluiţi în nori de fum." Dumnezeu deschide porţile norodului şi o mulţime de popoare necunoscute năvălesc, îndesându-se şi împingându-se unele peste altele asupra întinsei împărăţii romane, îmbătrânită şi putrezită de multe rele.

Faptă providenţială! căci sosise timpul, ca unitatea falsă sub care Roma împila lumea să se sdrobească şi să dea loc la organizarea unei alte unităţi, produsă prin unirea naţionalităţilor libere. Dar spre a ajunge la această unitate spre a se preface, lumea e nevoită să treacă prin multe cercări: iată vârsta de mijloc, feodalitatea şi robia. Românii din Dacia, după ce se luptă multe veacuri împotriva năvălirei barbarilor, sunt siliţi a se pleca dinaintea acestei vijelii omeneşti şi a-şi părăsi ţeara pribegind în partea munţilor şi peste

www.dacoromanica.ro

Dunăre ; epocă însemnată în chronice sub numirea de „cele două mari pustiiri ale țărei.“ Românii pribegesc, zice cântărețul nostru, ducând cu sine „numai limba și dorul țărei.“ Această dragoste a Românilor către limba lor ne-o mărturisesc istoricii vârstei de mijloc. „Românii, zice Bonfinie, „s'au luptat mai mult spre a-și apăra limba decât viața“.

Dar barbarii mai slăbesc, Românii pribegi se îmbărbătează din nou și, stăpâniți de dorul țărei, se 'ntorc în vetrile strămoșești. Abia se așezară, abia furtuna omenească se mai potoli și potopul Asiei „feciorii prooroculuiˮ se vărsă peste lume. Misia Românilor, așezați la porțile lumei civilizate, atunci, ca și mai 'nainte, ca și acum, este lupta spre a stăvili barbaria și o luptă necurmată. „Tu ești streaja lumii!!... O patria mea, jertfește-te!“ strigă poetul către țeara sa. Misie sântă și glorioasă dată Românilor de Provedință pentru binele omenirei și pe care niciodată ei n'au trădat-o !

De câte ori o primejdie mare a amenințat Europa și civilizația lumei, România, sentinelă gata spre jertfă, a fost la postul său, la datoria sa. Cea d'întâi în fața dușmanului, ea fu cea d'întâi jertfită. Sub ocrotirea însă a piepturilor goale ale Românilor, pe care se ascuțiau paloșele barbarilor, Europa apuseană putu în pace cultiva științele și a ajunge la această desvoltare minunată a înțelegerei și a inimei ce o fericește. Astăzi chiar, când din nou barbarii nordului amenință civilizația și libertatea lumei, nația română nu și-a uitat și nu-și va uita datoria ei. Ea mai

www.dacoromanica.ro

întâi văzu şi arătă primejdia ce ameninţă lumea, şi dacă strigătul ei la 1848 ar fi fost ascultat de aproape, libertatea ar domni azi în Europa! După triumfurile răscoalelor vin timpuri nenorocite. Boierii caută a păstra pe seamă-le libertatea şi bunurile câştigate şi a-şi întemeia fericirea lor pe robirea poporului; împerecherile din casă aduc pe duşmanul de afară şi Românii din ambele ţări cad sub regimul Fanarioţilor. Apoi vine împilarea străină, robirea şi sdrumicarea naţiei sub „Turcul păgân, Neamţul mişel şi Muscalul sălbatic", şi suferinţele poporului „pribeag în coliba părintească şi străin în pământul său de naştere."

Cântăreţul sfârşaşte aci, aruncând blesteme asupra împilătorilor şi vărsând nădejdea în inima împilaţilor.

Zadarnice fură silinţele mele de a descoperi pe autorul acestei cântări şi epoca când fu scrisă. De pre forma, titlul şi ideile ei cred că autorul trebue să fi fost un călugăr hrănit în singurătate de citirea Bibliei şi a Psalmilor lui David, cărţile cele mai frumoase şi mai literare ale lumei vechi şi nouă. El nu se vede inspirat decât de acea citire şi mai cu seamă de sufletul naţiei, ce ni se arată aşa de lămurit şi frumos în cântecile şi în poeziile populare. Adesea în schiturile şi peşterile Carpaţilor s'au aflat părinţi, cari au exprimat într'o poezie biblică suferinţele poporului şi au căutat a vedea în viitor. Proorociile părintelui Spiridon sunt cele mai cunoscute de călugări şi ţărani. Călugării de rând şi preoţii români, atât cei din Principate cât şi cei din Ar-

www.dacoromanica.ro

deal, nu s'au despărțit nici cu traiul nici cu inima de popor; d'aci vine influența morală a lor asupra poporului, câștigată numai prin patriotismul și prin ideile lor liberale și curat evangelice. Caracterul scrisorii și oarecare cuvinte și idei din scriere mă fac să socotesc că ea fu produsă în unii din acei ani, când Europa era cutremurată de o mare mișcare populară, precum fu cea dela 1830. Sgomotul revoluției Franței și a Poloniei, sora noastră în nenorocire, mișcările Italiei și ale Germaniei străbătură până în singurătățile Carpaților și deschiseră trista și călduroasa inimă a pustnicului. El privi țeara sa, o văzu gemând sub impilarea și ocuparea Rușilor și strigă: „în șesurile tale dușmanii corturile și-au întins"; începu a-și aduce aminte una câte una zilele vechimei și oftă după mărimea și vitejia trecută a Românilor; ascultă sgomotul lumei și arătă țării sale semnele vestitoare de mântuire ce se iviau pe orizonul politic. „Paharul fără-de-legei, strigă el, „s'a împlut peste măsură și palaturile lor de strâmbătate se prăvălesc, surpate de blestemele poporului!... Furtuna mântuirii a 'nceput!" Vai! Văzurăm într'o zi soarele strălucitor al libertății a se'nălța și cu razele sale ferbântătoare a învia pământul; și îndată iarăși a se întuneca și în mijlocul acelei întunecimi, viscolul a ne asvârli departe de patria noastră „sub cortul pribegiei", ca odinioară pe părinții noștri. Văzurăm dușmanul călcând în voie această țeară, sânțită de nenorocire și glorie, fără să avem fericirea a ne isbândi, cruntând paloșul nostru într'însul și a muri încailea bărbățește, astfel cum trăiră părinții noștri.

www.dacoromanica.ro

Şi de atunci, de doi ani, rătăcim prin lume cu inima frământată de dorul ţărei depărtate, raiul nostru mult iubit. Cu toate aceste dureri am păstrat vie în inima noastră credinţa şi dragostea libertăţii şi n'am desperat de mântuirea neamului nostru. Ştim ce greu şi anevoie este a redobândi libertatea pierdută, a întrupa o patrie atât de sdrumicată, a realţa o naţie slăbită şi culcată la pământ de veacuri de tiranie; dar ştim încă cum că din covârşirea răului are să iasă binele; ştim că nimic în lume nu se naşte fără durere, şi credem, cu autorul acestei cântări, că mântuirea stă în noi şi că vom fi mântuiţi dacă vom fi cu priveghiere, stăruinţă şi jertfire, dacă ne vom întări braţele şi inima şi vom sta „toţi pentru unul şi unul pentru toţi."

Nu trecuse mult după preţioasa descoperire a acestui manuscris şi fui silit la 1846 a-mi părăsi ţeara. Imprejurările, vieaţa rătăcită ce am petrecut de atunci în ţări străine, viforoasele evenimente ale acestor doi ani din urmă m'au făcut să uit cu totul manuscrisul ce zăcea în biblioteca mea. Acum, când privirile Românilor cu minte şi cu inimă se 'ndreptează cu dragoste către patria lor, căutând a creşte şi a hrăni sufletul României, până să vină zioa în care s'o poată creşte şi întări în trupul său, adusu-mi-am aminte de acel glas duios al munţilor şi mă hotărîi a publica cântarea pustnicului spre a mângâia ţeara-mi amărîtă.

Paris, 8 August 1850 **N. BĂLCESCU**

www.dacoromanica.ro

CÂNTAREA ROMÂNIEI

Deacă dușmanul vostru va cere legăminte rușinoase dela voi, atunci mai bine muriți prin sabia lui, decât să fiți privitori împilărei și ticăloșiei țărei voastre. Domnul părinților voștri însă se va îndura de lacrămile slugilor sale și va ridica dintre voi pe cine-va carele va așeza iarăși pre urmașii voștri în voinicia și puterea de mai nainte

Testamentul lui Ștefan cel bun, domnul țării Moldovei.

I. Domnul Dumnezeul părinților noștri înduratu-s'a de lacrimile tale, țeara mea? Nu ești îndestul de smerită, îndestul de chinuită, îndestul de sfâșiată? Văduvă de vitejii tăi, tu plângi cu părul smuls și despletit pe mormintele lor, precum femeile se jelesc pe mormântul mut al soților lor.

II. Neamurile auziră țipătul chinuirii tale; pământul se mișcă. Dumnezeu numai să nu-l fi auzit?... Răsbunătorul prevestit nu s'a născut oare?

III. Care e mai mândră decât tine între toate țările semănate de Domnul pre pământ? Care alta se împodobește în zile de sărbătoare cu flori mai frumoase, cu grâne mai bogate?

www.dacoromanica.ro

IV. Verzi sunt dealurile tale; frumoase sunt pădurile şi dumbrăvile spânzurate pe coastele tale; limpede şi dulce e cerul tău; munţii tăi se 'nalţă trufaşi în văsduh; râurile, ca un brâu pestriţat, ocolesc câmpurile; nopţile tale încântă auzul... Pentruce zâmbetul tău e aşa de trist, mândra mea ţeară?

V. Multe şi frumoase turme pasc văile; soarele milostiv înrodeşte brazda; mâna Domnului te-a împodobit ca p' o mireasă; livezile tale cele 'ntinse sunt smălţuite cu flori felurite şi belşugarea varsă avuţiile sale peste câmpii... O bogata mea ţeară pentru ce gemi?

VI. Dunărea bătrână, biruită de părinţii tăi, îţi spală poalele şi-ţi aduce avuţii din ţinuturile de unde soarele răsare şi de unde soarele apune; vulturul din văsduh cată la tine cu dragoste ca la pământul său de naştere; râurile cele frumoase şi spumegoase, pâraele cele răpezi şi sălbatice cântă neîncetat slava ta... O, ţeară jalnică pentruce faţa ţi-e îmbrobodită?...

VII. Nu eşti frumoasă, nu eşti bogată? N'ai copii mulţi la număr, cari te iubesc? N'ai cartea de vitejie a trecutului şi viitorul înaintea ta?... Pentru ce curg lacrimile tale?...

VIII. Pentru ce tresari? Trupul tău se topeşte de slăbiciune, şi inima-ţi se frământă cu iuţeală... Citit-ai oare în cartea ursitei?... Aerul se mişcă turburat... vântul dogoreşte... Ingerul peirii ţi s'au

www.dacoromanica.ro

arătat oare?... Nopţile tale sunt reci, visurile turburate ca marea bătută de furtună... Ce-ţi prevestesc?

IX. Priveşte de la miază-zi la miază-noapte popoarele ridicându-şi capul.... Gândirea ivindu-se luminoasă pe d'asupra întunerecului.... gândirea ce zideşte şi credinţa ce dă vieaţă... Lumea veche se prăvăleşte şi p'ale ei dărămături Libertatea se înalţă!... Deşteaptă-te!...

X. Mucenicii sângelui tău n'au zis oare: „Şi Domnul va scula pe unul dintre voi, care va aşeza pe urmaşii voştrii iarăşi în libertatea şi puterea lor?...“ Uitat-ai sângele ce cură prin vinele copiilor tăi?... Mult erai mândră odinioară când cu securea în mână, cu căciula ţurcănească pe creştet, tu strigai *Ura!* în bătălii!... Peptul tău era tare ca de oţel; paloşul se tocia pe dânsul... Soarele se întuneca de norii de pulbere ce ridicau răsboinicii tăi....

XI. Poporul tău era îndrăzneţ ca vulturul, răsboinic şi trufaş ca taurul sălbatic.... Rămasu-ţi-a oare numai umbra puterei şi aducerea aminte a vitejiei tale?

XII. Cum a slăbit peptul tău de oţel! Mâna ta cea tare cade de oboseală.... şi moleşirea a intrat în locaşul voinicilor!...

XIII. In vremea veche.... cerul era limpede.... soarele strălucia ca un flăcău tânăr.... Câmpiile

www.dacoromanica.ro

frumoase, împrejurate de munți verzi, se întindeau mai mult decât poate prinde ochiul.... păduri tinere umbriau dealurile... Turmele s'auziau mugind de departe.... și armăsarii nechezau jucându-se prin rărişti.... Pe o pajiște verde, Libertatea, copilă bălăioară cu cosițe lungi și aurite, se juca cu un arc destins. Ferice de oamenii din câmpie, ferice de cei dela munte!... Era vremea atunci când tot omul trăia fără stăpân și umbla mândru fără să-și plece capul la alt om, când umbra văilor, pământul ca și aerul cerului era davalma pentru toți. Viața atunci se petrecea în cea mai deplină fericire și, când ajungeau pe om nevoile bătrâneților și moartea, el se ducea zicând: „Mi-am trăit zilele" și era sigur că viața lui se va prelungi și după moarte și că pe cealaltă lume va întâmpina o fericire și mai mare.

Dar iată că aerul se turbură... cerul cel limpede se îmbracă cu nori întunecoși... un nor de praf învăluie câmpia și ascunde munții... se aud vaiete... dobitoacele fug speriate ca de goana strechiei, sau ca în nopțile vijelioase când lupii ies din păduri.... caii nechiază jalnic... Mulțime de glasuri se aud strigând și vădesc, când primejdie când nădejde, isbândă, când perdere, turbare, desnădăjduire... Norul se împrăștie puțin... Doamne! Se vede amestecul unei bătălii!... Cei ce au năvălit sunt îmbrăcați cu fer... săgeata alunecă pe pavăză, și palosul cu două ascuțișe taie în carne vie... Le stau împotrivă... se luptă cu furie... se pleacă săbiei lor... inimile slăbesc... fug... Perit'a Dacia!! Stați cu inimă... arcul se întinde din nou... luptătorii se amestecă și se isbesc...

www.dacoromanica.ro

pepturile goale cu pavezele... capetele descoperite cu coifurile... Departe în câmpie se văd arcuri sdrobite, fâșii de steaguri, apoi un coșciug mare, mare se ridică și o pară grozavă de foc înflăcărează cerul... Învinși și învingători cad în genuchi și la lumina flacării își dau dreapta și se iau în brațe! Fii cu inimă Dacia mea!... Tu fuseși altarul rudirii a crivățului cu pustia, a bărbăției cu mintea, a libertății cu puterea.... Din această rudire, pecetluită cu sânge și lămurită prin foc, se născu un popor nou.

Astfel povestesc bătrânii.

XIV. Orașele se întemeiază și se înfrumusețează din nou... oamenii cresc în îndestulare și se înmulțesc ca nisipul mării... pământul se acopere cu holde aurite... Libertatea domnește ca mai înainte, dar nu acea libertate pruncă, floare plăpândă a pustietății, ci Libertatea cea bărbată și luminoasă, sad puternic și cu rădăcină țeapănă și adânc înfiptă în pământ... Sabia acum nefolositoare a războinicului stă spânzurată în coliba sa... femeile zâmbesc dulce la copiii lor... chipul sbârcit al bătrânilor se întinde de bucurie... Pacea aduce legea care chezășuește, iar nu asuprește... legea rod al libertății... legea care apără pe cel slab de nedreptate și nu apasă pe sărmanul în folosul bogatului... Și multă vreme erau numai oameni fericiți, de și se aflau bogați și mai săraci... căci nelegiuirea nu erà cunoscută, și cei bogați și cei mai tari nu făceau ei singuri legea de pe cum le vine lor mai bine și nu puteau călcà dreptul altuia. Și junii zîceau, închinându-se către bă-

www.dacoromanica.ro

trâni: „Cinste fie părinților noștri, care s'au luptat vitejește și ne-au lăsat de moștenire patrie și libertate".

XV. Cel ce nu cunoaște nevoia legii nu cunoaște ce e libertatea, căci nu poate fi libertate fără lege, și acel ce nu se ține de duhul legii se leapădă de libertate.

XVI. Libertatea e îndoită: cea din lăuntru și cea din afară... ele sunt surori, și una fără alta nu poate trăi. Libertatea din afară este neatârnarea țării în care naștem și dela care avem dreptul de om de sub biruirea oricărei alte țări și împărății. Libertatea din lăuntru este legea, icoana dreptății dumnezeești, făcută prin învoirea tutulor, și la care toți deopotrivă suntem supuși. Acolo unde nu e lege, nu e nici libertate, și acolo unde legea e numai pentru unii și ceialalți sunt scutiți de sub ascultarea ei, libertatea a pierit... Căci atunci asuprirea, nevoile, necazurile și sărăcia izvorăsc în lume; atunci lumea se împarte în săraci și bogați, în stăpâni și robi, flămânzi și îmbuibați... atunci lumea stă în cumpănă de peire; căci dreptatea Domnului e vecinică și el blestemă pe omul ce alunecă în calea nedreptății... Strămbunii noștrii au fost blestemați de Domnul pentru strâmbătățile lor, și blestemul a trecut din neam în neam până în zilele noastre. Priveghiați asupră-vă ca candela ce arde, ca nu copiii voștri și copiii copiilor voștri să zică de voi: „Blestem asupra părinților, care au făcut strâmbătate!..." Strâmbătatea izvorește din siluire, din pismă, din je-

www.dacoromanica.ro

fuire și din neștiință... Legea dreptății e frăția. Și ce frăție poate fi între un uliu și jertfa lui, între strâmbătate și dreptate? Până când mai puteți, voi, cei ce ați călcat dreptatea, grăbiți a intră în calea Domnului, căci va sosi zioa izbândirii, când vrabia se va luptă cu uliul și-l va birui, și într'adevăr zic vouă, acea zi s'a apropiat.

XVII. Tot lucru lasă sămânța sa, prin care din nou se naște, și din tulpina bătrână și putredă a copaciului încolțesc vlăstare tinere și țepene; așa și din robie se naște libertatea, din neorânduială iese rânduială... Jugul aduce mântuirea precum furtuna liniștea.

XVIII. Furtuna mântuirii strașnică are să fie... Aveți grijă de ziua aceea și grăbiți-vă a vă îndrepta din vreme. Târziu va fi atunci a plânge și a se căi; căci suferința îndelungată împetrește inima omului și ucide mila dintr'ânsa... Cei mari și puternici au toate zilele spre a se îngrășa din asuprirea creștinilor... poporul are numai un ceas în care își isbândește, și cu acest ceas răscumpără veacuri de chinuire... Blestemele văduvelor sărace, sudoarea oamenilor cheltuită în folosul altora, hrana sărmanilor mistuită, moștenirea copiilor hrăpită, toate adunate la un loc cresc furtuna omenească și răsplata cumplită a dreptății Domnului. Cei ce prin siluire fac asemenea nelegiuiri, prin siluire per... și sabia Domnului e brațul poporului... și sabia atunci mănâncă carne și nu cruță pe nimeni, dela sugătoriu până la cel desăvârșit bătrân. Și sângele curge ca un izvor,

www.dacoromanica.ro

căci sângele îmbată mintea ca spirtul şi ca vinul cel tare... Şi în acea zi se vor auzi mai multe vaiete de cum s'auziră de când cu lumea... şi sângele vărsat va cădeà peste capul celor ce zic acum: „Nu e dreptate dumnezeească!"... cari precupeţesc dreptul văduvei şi vând cugetul lor şi sângele fraţilor lor.

XIX. Lumea întreagă are tot o poveste... strâmbătatea care lăcomeşte la bunul altuia şi sărmanul care sfărămă lanţul ce-l strânge. Grea e strâmbătatea... dar şi răsplata ei cumplită este!...

XX. Şi era viaţa dulce şi pacinică!... Sub acoperemântul aripelor libertăţii legea înfloria... toţi fiii ţării trăiau în fericire, căci unirea şi dragostea domniau în mijlocul lor; bogatul ajuta pe serman; sărmanul nu pismuia pe bogat, ci-l ocrotia... fiecare om avea dreptul său şi era moştean în ţeara sa... Legea era dreaptă şi tare; ea nimicia în lăuntru pe cei cu inima vicleană, şi era zid de apărare de către duşmanii din afară... Fruntea ta, o patria mea, nu se pleca atunci ruşinos dinaintea străinilor, şi când grăiai glasul tău se auzia de departe;... numele străinilor nu te îngrozia şi de şi ziceau ei între sine: „Hai să punem în feare pe feciorii vulturilor şi să domnim asupra lor... căci noi suntem mai tari şi mai mulţi la număr... şi turmele lor vor fi ale noastre;... vom necinsti femeile şi fetele lor... şi vom batjocori perii • cărunţi ai bătrânilor lor..." Dar tu râdeai de aceste lăudări ale sălbaticilor, şi, când cătai la dânşii, ei periau, precum pere un

www.dacoromanica.ro

nor de grauri când vulturul plutește prin văzduh... Ingâmfarea lor îi ucidea... Fiecare om era atunci liber și plătia cât o sută de oameni, căci se lupta pentru libertate... Libertatea însutește puterea. Numai cei mișei și cei răi țin cu străinii și cu apăsătorii !...

XXI. Vântul de la miază-noapte bate cu furie... cerul se întunecă... pământul se cutremură... în patru unghiuri ale lumii se văd înălțându-se stâlpi de flacără învăluiți în nori de fum... Se aud armăsari nechezând, turmele mugind, sgomote de cară și o larmă îngrozitoare de glasuri de tot felul ; limbile se amestecă și oamenii nu se mai pot înțelege. Popoarele se grămădesc și se îndeasă unele peste altele... d'abia urma unora de pre pământ s'a șters, și altele au năvălit în locul lor... pare că zioa cea de apoi a lumii ar fi sosit... scârșniri de dinți, gemete și țipete de moarte se mai aud... noroadele dau năvală peste noroade și oamenii peste oameni... pustiirea pășește înainte... și în urma lor... dreptatea stă în jaf... legea în vârful săbiei... Noaptea cu besnele sale a cotropit omenirea... sângele curge pârae... focul mistuește ce scapă de sabie, și moartea seceră pământul... întunecimea se îndeasă și mai mult... tot neamul omenesc se frământă și se sdruncinează... Urgia Domnului, dreptatea dumnezeească trece pre pământ pustiind !...

XXII. Viscolul siluirii se întinde și mai mult și jaful se întocmește... Cei mai voinici dintre voinici vor să supună puterii lor pe cei mai

www.dacoromanica.ro

slabi... sângele curge mereu... sabia domneşte în acea vreme... setea de a stăpâni coprinde pe oameni... Domnii şi boerii neamurilor se ridică ca nişte uriaşi şi caută a sdruncina popoarele... O luptă mare şi îndelungată se începe între om şi om, popor şi popor, şi între popoare cu căpeteniile lor cele hrăpitoare... Oamenii sângiurilor se unesc toţi din toate părţile între sine... libertatea se învinge... pustiirea se întinde preste tot locul... Dar răbdarea şi viitorul rămân popoarelor.

XXIII. Din această frământare se născu o fiară... robia.

XXIV. Tărie, sufletelor bărbate! Temeiurile dreptului şi ale libertăţii nu per în veci; în orice inimă rămâne un loc ascuns unde sămânţa lor încolţeşte... popoarele îşi perd svaturile şi rătăcesc din calea dreaptă, sau adorm, dar nu per în zilele veacurilor.

Lumea răvăşită se întocmeşte iarăşi, dar cu încetul şi cu durere mare; neamurile trec prin ispite şi cercări până să intre ştiinţa într'însele şi să înţeleagă; aşa şi ferul numai prin foc se mlădie, se netezeşte şi se face strălucitor.

XXV. S'a zis odată că Domnul pre cei fără-de-lege, când voieşte a-i perde, îi orbeşte şi le însuflă cugete nebune şi neînţelepte. Domnii şi boerii neamurilor ziseră între dânşii: „Să nu lăsăm popoarele noastre în odihnă, căci repaosul deşteaptă gândirea şi gândirea aduce fapta...

www.dacoromanica.ro

Să ridicăm stavili, să semănăm zavistia și ura și să insuflăm lăcomia coprinderilor și a prăzilor, și să împingem neamurile unele asupra altora, ca astfel să întindem domnirea și puterea noastră....“ Și neamurile se dușmăniră și se pismuiră între dânsele, luptându-se mereu ca să slăbiască pe cele mai tari, ca să înghită pe cele mai slabe, nu spre folosul lor, ci spre folosul asupritorilor și tiranilor pământului... Astfel popoarele se făcură părtașe la nelegiuirile și nedumnezeirea căpeteniilor lor, sleiră sângele și topiră carnea de pe oasele lor în luptă, până când, rănite de moarte și dându-și sufletul, cunoscură în sfârșit rătăcirea lor, cum-că toate limbile pământului sunt surori și fiice iubite ale Domnului... ; și vremea neînțelegerii trecù.....!

XXVI. In mijlocul viscolului ce făceai tu, patria mea? Pământul ce acoperia cenușa strămoșilor tăi era frământat de lavă... vârtejul furtunos învăluia câmpia... talazurile acelui ocean de neamuri, prăvălindu-se din toate părțile lumii, spintecau cu durere coastele tale... Mumă fără copii, feciorii tăi, rătăciți în vijelia omenească, pribegiau în toate părțile, ducând cu dânșii numai limba și dorul tău...! Patria e cel mai dintâiu și cel mai de apoi cuvânt al omului ; într'însa se coprind toate bucuriile lui ; simțirea ei se naște de odată cu noi și e nemărginită și vecinică ca și Dumnezeu... Patria e aducerea aminte de zilele copilăriei, coliba părintească cu copaciul cel mare din pragul ușei, desmerdările drăgăstoase ale maicei noastre, plăs-

www.dacoromanica.ro

muirile nevinovate ale inimii noastre, locul unde mai întâiu am iubit și am fost iubiți, cânele care se juca cu noi, sunetul clopotului dela biserica satului, ce ne vestia zilele frumoase de sărbătoare, sbieretul vitelor când se întorceau în murgul serei de la pășune, fumul vetrii ce ne-a încălzit în leagăn înălțându-se în aer, barza de pe strașină ce cată duios pe câmpie, și aerul care nicăiri nu e mai dulce!...

Și sub cortul pribegiei, bătrânii ziceau copiilor: „Colo, în vale, departe, prea departe, unde soarele se vede așa de frumos, unde câmpiile sunt smălțuite și pâraele răcoroase, unde cerul e dulce, junicele albe și pământul roditor,... copii,... acolo e *Țeara*!!"... Și la aceste cuvinte, voinicii prindeau armele, pruncii tresăriau în leagăne, femeile cântau patria depărtată și durerea pribegiei... cei slabi se îmbărbătau. Și tu erai mândră atunci, țeara mea... feciorii tăi era un neam bărbat; numele tău era vestit noroadelor; războinicii tăi erau vitejii vitejilor; dragostea libertății întăria ca o zea de oțel latele lor pepturi și brațele lor erau țepene... Câți căutau la tine te pismuiau și dușmanii tăi înșiși te proslăviau, și când, din nări sforăind și din ochi scânteind taurul clătina coarnele sale, groaza se răspândia în toate părțile.

XXXVII. Lupta întărește pe cel slab și primejdia mărește pe cel tare. Tot lucrul are nevoile sale, așa și libertatea mulți vrăjmași are, pentru că ea este partea cea mai frumoasă din moștenirea strămoșească... Ca să păstrăm această mo-

www.dacoromanica.ro

ștenire, sau ca s'o luăm înapoi când ni s'a hrăpit, trebue o mare stăruință și priveghere, jertfe necurmate și o unire strânsă între oamenii de același sânge, astfel ca toți să stea pentru unul și unul pentru toți.

XXVIII. Mai odihnește-te pământe al luptelor!... precum luptătorul ostenit stă de răsuflă. Fruntea ta e plină de sudoare și de pulberea bătăliei... mai resuflă puțin... căci ai dușmani mulți la număr... și soarta ta e o luptă necurmată...

Fost-ai multe veacuri volnică ca pasărea văsduhului, până când o seminție iubitoare de coprinderi râvni după patria fecioară a libertății. Vulturul legioanelor sdrobise lumea în ghiarele sale;... ca să te poată lua în brațe, fu silit a te lua de soție! Seminția pustiei cu seminția ce năvălise peste dânsa s'au amestecat... Acum libertatea mai bărbată, are arc și sabie spre apărare... Ascute-ți sabia ca fulgerul și încoardă-ți arcul, o țeara mea,... dușmanul se gătește și tu ești streaja lumii!... Lumea te-a părăsit și s'a sculat asupră-ți; noroadele s'au legat între ele spre a te batjocori și a stinge dintre oameni pomenirea ta... O patria mea jertfește-te...

XXIX. Grăbește a mai prinde putere... iată că se mai apropie o furtună... D'abia vijelia omenească se mai potoli și o întunerecime cât un grăunte se zărește despre răsărit... De ce merge mai crește și ca un nor se îndeasă și se întinde... Cerul se întunecă; viscolul sbucnește; norul se varsă pre pământ ca un râu întărîtat și ca un

www.dacoromanica.ro

ocean înghite tot ce-i ese înainte... Spaima a coprins toate neamurile... libertatea și legea popoarelor se sdrumică... potop de sânge este... pământul se umple cu dărâmături... războinicii o iau la fugă;... voinicii sunt prinși de frică... Semiluna strălucește în tărie.

XXX. Pentru ce salți, Dunăre bătrână?... Un biruitor îndrăzneț venit-a oare, ca în zilele strămoșilor noștri să calce cu amândouă ale lui picioare pe amândouă ale tale maluri? Legioanele înviat-au și vin să întemeieze de a doua oară patria?... Apele tale se umflă, sar în sus și vâjie îngrozite... Nu... nu... un turban se vede pe mal... armăsarii dela Anadol nechiază sărind în două picioare de nerăbdare... pala pustiește țărmul din dreapta;.... popoarele dela miază-zi la miază-noapte, dela răsărit la apus, pleacă capul lor săbiei și se leapădă de legea părinților lor ca să crează Coranului... Mahomet-ia locul lui Christos... sabia și Coranul duc robia după dânsele...

XXXI. Pe râuri plutesc dărâmăturile palatelor și bisericilor... Cu sângele se scurge rămășița neatârnării a douăzeci de popoare... Valurile isbesc spumegând valurile și spuma lor e sângerată... Pe talazul ce merge și se întoarce un iatagan scânteiază... se afundă... ese iarăși pe d'asupra... și valul înfiorat asvârlă pe țărmurile noastre pe feciorii spurcatului prooroc... „Alah! strigă ei... asta e pământul făgăduit celor credincioși...“

www.dacoromanica.ro

XXXII. Pustiirea se întinde în câmpii... codrii clocotesc d'o fășiere duioasă... pe coastele dealurilor se văd numai sate arse și turme de femei rătăcind cu pruncii lor la țâță... O țeara mea! unde sunt acum voinicii tăi... cei cu inima viteză și cu brațul tare?... N'aud ei răcnetul primejdiei tale... vaetele femeilor... plânsorile copiilor... rugele fecioarelor?... Leii făcutu-s'au miei?... Paloșele crunte ruginitu-s'au în mânele războinicilor tăi? și femeile ziceau: „Vai nouă, vai! bărbații și-au pierdut inima... moștenirea copiilor noștri o să cadă în prada vrăjmașilor... și copiii vor ajunge robii lor, și ei se vor purta cu dânșii ca stăpânul cel rău cu cânele său... și vom fi de râsul și de batjocura neamurilor"... Și mumele ziceau la feciorii lor: „Cel ce fuge dinaintea dușmanului este mișel... și mișeii nu sunt din sângele nostru... Duceți-vă de muriți mai bine liberi decât să trăiți în robie și ocară!"

XXXIII. Vâjie crivățul... se cleatină pământul... oamenii se isbesc cu oameni... zalele cu ferul... pepturile cu oțelul... vitejii cad morți în țărână... sângele desfundă pământul... leșurile plutesc pe râuri... fumul pârjolului se învârtejește în toate părțile; strigările luptătorilor și clăngăitul paloșelor încrucișându-se răsună cu huiete... Ce te-ai făcut, mare vizir?... Unde-ți sunt voinicii, paso cu trei tuiuri? Vântul împotrivirii sfăramă zăbalile armăsarilor tăi... Năvala se trase înapoi, spăimântată de pepturile goale ale vitejilor!...

Cine fuge colo în vale, cu brâul târându-se după dânsul, cu turbanul desfăcut... cu pala de

www.dacoromanica.ro

Taban plină de sânge... Sultanul cel măreț... cel groaznic!.. Fugi acum, sultane... și erai împăratul împăraților... numele tău îngrozia mai mult decât o oștire... pașii tremurau când te vedeau trecând... Unde sunt cetele tale așa de numeroase ca și țările tale, ostașii tăi mai mulți la număr decât grăunții năsipului mărilor?... Trăsnetul pică din mânele tale... numele tău de nebiruit peri... Fugi,.. și în goana fugii tale, căpitanii tăi nu mai pot cunoaște pe răsboinicul voinic ce încura armăsarul înaintea bătăliei... Cată înapoi, Sultane!.. Vezi comorile Asiei prădate... haremul tău pângărit... caii nechezând în câmpie de pe stăpânii lor... Câte mume te vor blestema, o, sultane fulgere!..... O sută de mii musulmanii zac ne îngropați pe câmpuri!.....

XXXIV. Ești frumoasă, ești bogată... o țeara mea... ai copii mulți la număr cari te iubesc... ai cartea de vitejie a trecutului și viitorul înaintea ta... Pentru ce curg lacrimele tale?

XXXV. Tresari ca cum ai vedea un duh nevăzut... inima ți se frământă cu iuțeală... Citit-ai în cartea ursitei, ori că îngerul peirei ți s'a arătat?...

XXXVI. Pentruce stai înmărmurită, o țeară română?... Nu'ți mai aduci aminte de zilele tale cele vechi? Trăsnetul se sdrobia în mânile celor nebiruiți... turbanul se rostogolia în țărână... străinul fugia ca de moarte când vedea amerințătorul tău steag, ce era simbol de dreptate, pu-

www.dacoromanica.ro

tere și libertate... Turcul, coprins de spaimă, alerga să se ascundă între cadâne în harem... și tătarul lua în treapătul cel mare al calului, calea pustiei !

XXXVII. In poalele unui munte se întindea o câmpie mare și un soare strălucitor o lumina... Doi inși se preumblau încetișor printr'însa... sta adesea în loc și apoi se porniau mai departe... Precum spicurile în vremea coasei zac unele peste altele, așa și oase peste oase de morți grămădite acoperiau pământul... niște petice de steaguri sfâșiate și acățate încă de prăjina lor plecată, de abia se mai mișcau de vântul ce dogoria... un nuor de corbi fâlfâia pe d'asupra croncănind, vâltura și se învârtejia în toate părțile și apoi de odată se azvârlia cu iuțeală peste oase... Nici o locuință nu se zăria in acea vale a morții... ici colo movile, semănate fără rând, încrețiau numai ca niște valuri luciul câmpiei... și pe fiecare din acele movile era câte un semn deosebit... pe una o cruce roșie plecată... pe alta un turban sângerat cu semiluna înfiptă pe dânsul... mai departe o lance tătărească sfărâmată... și acolo stau, mormane grămădite de pe seminție și lege, oasele neamurilor care se întâmpinară pe acest câmp de bătaie... fiecare la un loc cu un semn de isbândă... La marginea câmpiei era o pădure, din fundul căria se auzia eșind o fâșiire neînțeleasă... o plângere ce semănă cu vaietele sufletelor chinuite... Copacii erau împestrițați de frunze felurite, pline de o rouă roșie... și în vârful unui stejar bătrân un vultur alb fâlfâia din aripi... Și la fiecare din

www.dacoromanica.ro

acele mormane cei doi oameni îngenuchiau și ziceau împreună: „Slavă ție, țeara noastră !.. feciorii Hunilor s'au încumentat ca să te supună... și tu ai fost mormântul lor... Potopul Asiei a vrut să înghită lumea... și tu i-ai pus stavilă... Un neam de răsboinici a râvnit la turmele tale și la grânele aurite ale holdelor tale... și tu ai legat pe răsboinici câte doi doi... și ai arat cu dânșii țearina... și ai semănat cu sângele și cu sudoarea lor *dumbrava roșie*, pădurea sângelui !“

XXXVIII. Cum te-ai veștejit, floare a libertății? Intr'o zi vruseși să te odihnești ca omul obosit de muncă... și feciorii tăi cei vicleni făcură svat rău între dânșii... cugetul nedreptății și al domniei intră în sufletul lor... și râvniră la armele și la avuția fraților lor... Zavistia semănă sămânța gâlcevelor și a împărechierilor din casă... feciorii tăi te muscară de țâță, o țeara mea, și-ți făcură rană mare... Străinul puse piciorul său pe peptul tău ca să te năbușească... și dete în mânile voinicilor tăi furca în locul paloșului... și tu te lăsași de bună voie în mânele celor ce nu putuseră a te birui !...

XXXIX. In șesurile tale dușmanii corturile și-au întins... Mândria numelui tău a căzut, precum cade de pe deal stejarul cel bătrân, și nu-ți lăsară de a răsuflă numai atât aer precât se îndurară ei... Domnii și boerii tăi îngenuchiară dinaintea lor !...

XL. Erai un trup cu vieață și ai ajuns umbra morții... răsboinici tăi s'au făcut muieri, boierii

www.dacoromanica.ro

tăi robi ai dușmanilor și steagul tău peri dintre steagurile neamurilor!

Pentru ce te mai frământi oare? Ți-e dor de vremea vechie?.....Vre o rază din slava trecută venit-a să lumineze fruntea ta?.. Nu... ci de durere!...

XLI. Mândră și vitează erai în bătălii, o țeară Română... cu greu și cu anevoie eră a te birui... Ca să-ți sugă sângele, feciorii tăi cei blestemați te deteră în prada dușmanului. Neamurile ce pismuiau puterea ta și numele tău cel falnic se legară între ele și ziseră: „Hai să sdrobim acest cuib de libertate!...“ Ele te orbiră de ură și de zavistie: puterea ta se tocì, pilită de trupul tău însuși... și trei uriași, Turcul păgân, Neamțul mișel și Muscalul sălbatic, se aruncară asupra trupului tău și-l tăiară în bucăți și împărțiră între sine ca pe niște turme pe feciorii tăi...

—

XLII. Mult mai înainte păgânul zisese: „Ca să sdrobesc acest trup ce mă 'ngrozește și mă amerință, să dau drumul asupră-i nemernicilor mei...“ Și mulțime de greci calici, lepădați de Domnul, ca un nor de lăcuste trecură mările și se asvârliră peste tine, o țeara mea, și supseră sângele tău! Ei aruncară pe copiii tăi în besnele întunerecului... și numele lor perì cu tine!... Erai liberă... și te puseră în lanțuri... Erai bogată... și se îmbuibară de carnea ta, ca niște lupi flămânzi... erai vitează... și înfipseră mișelia în inima ta... Erai vrednică și lăudată... și ajunseși defăimată... Erai curată, și te pângăriră cu tâlhărie și nedumnezeire!

www.dacoromanica.ro

XLIII. Sângele feciorilor tăi s'a stricat şi inima lor a putrezit... Când erai tare, erau şi ei mândri de tine... dar de când s'au amestecat cu cei mişei şi cu cei vicleni s'au făcut şi ei vicleni şi mişei....

XLIV. Tu eşti ca corabia fără cârmă bătută de furtună... şi vâslaşii cei răi, cari şi-au însuşit dreptul de a fi cârmaci, te duc dintr'o nevoie într'alta şi mai mare, şi din fără-de-lege în fără-de-lege... Iarba se usucă pe unde calcă ei... Înţelepciunea lor e minciuna... isteciunea lor jefuirea... faptele lor, faptele iadului... Ei au supus sub jugul clăcii pe poporul tău şi au ofilit fruntea ta.... Stins-au candela cu suflarea lor împuţită de fără de lege... Ce vei zice, o, patria mea, când vei grăi?... Ce vei face, când va veni zioa dreţăţii?...

XLV. Jalnic e cântecul tău, Româncă copiliţă!.. Ce zice? Ianicerii spurcaţi trecut-au Dunărea? Tătarul cel fieros împrăştie oare spaima în tot locul? Leahul venit-a să-şi isbândiască de răsboaiele perdute, şi Ungurul să-şi adune oasele răsipite ale ostaşilor săi?... Logodnicul tău luat-a din cuiu paloşul părintesc? Cântă-ţi cântecul...

XLVI. Doină şi iar doină! Cântarea mea e viersul de moarte al poporului... pământul îi e de lipsă... şi aerul îl îneacă... Văzut-am flăcăii scuturându-şi pletele... fruntea lor a se încreţi înainte de vreme... florile de pe capul copilelor a se vesteji... şi poporul a căuta în beţie uitarea necazurilor... Trist e cântecul în serbătorile satului: *„Biru-i greu, podvada-i grea!...“* Bătrânii

www.dacoromanica.ro

își ascund ochii plini de lacrimi... bărbații stau obidiți... cântecul se sfârșește afurisind și copiii blestemă nașterea lor... Poporul e stâlpul pământului; fiecare părticică de pământ e vărsită cu sângele lui... Și 'ntr'o zi ni se zise: „Muncește de dimineață până în seară... și rodul muncii nu va fi al tău... Tatăl tău ți-a lăsat de moștenire o țearină... tu nu te vei bucurà de dânsa... ea va fi a ciocoiului, și tu vei trăi robind vecinic lui... trupul și sufletul tău vor fi ale lui... vei plăti aerul ce răsufli... vei plăti locul unde soarele te poate încălzi și un loc de îngropăciune în mormântul unde zace maică-ta... vei plăti dreptul ca să-ți crești vaca ce hrănește pe copiii tăi și boul care te slujește... Trupul tău se va gârbovi de greutatea muncii și de bătae... în loc de somn vei priveghia muncind și partea ta de libertate va fi ocara"... Niște venetici de sânge străin zisune-au în limba lor: „Al nostru e pământul și acei ce locuesc pe dânsul... ale noastre câmpurile... ale noastre dealurile... ale noastre cătunele, satele, și târgurile, colibele și palaturile... Tu ai fost puternic și viteaz în luptă... dar puterea ta s'a tocit de sărăcie și de stricăciune... și noi am cules rodul vitejiei tale... Iți tot zic că ești un popor!... Traiul tău e chinuirea și dreptul tău bătaia.... plătești și muncești și munca ta înrodește pământul ce ți s'a răpit... Toți își bat joc de sărăcia ta... și slugile slugilor calcă peste trupul tău... Cei ce zic că sunt aleșii tăi cresc în bogăție și în boierie și ție ți e frig și copiilor tăi foame!.. Ei fac legi, dar nu pentru dânșii, ci numai în potriva ta!..." Doină și iar doină! Suntem pribegi în coliba părintească... și străini în

www.dacoromanica.ro

pământul nostru de naștere!... Dar în câmpie crește, și pe deal iarăși crește o floare pentru popoarele chinuite... Nădejdea!

XLVII. Erà odinioară un neam de frați născuți tot dintr'o mumă și dintr'un tată... și frații se iubiau între sine și creșteau în avuție și în fericire... Turmele lor nenumărate, ca stelele de pe cer, păsteau în câmpiile întinse... vecinii pismuiau unirea, puterea și bogăția lor, dar le erà teamă de dânșii, căci bărbăția lor îi îngrozia. Și astfel acești frați trăiau fericiți, ei și copiii lor, în moștenirea cea mare rămasă dela părinții lor... Când vr'o nevoie venia într'o parte, ei alergau cu toții într'acolo... cădeau cu toții împreună când vijelia mare îi doborà, dar se ridicau iarăși cu toții împreună și isbândiau... astfel se pleacă și se ridică în timp de viscol vârfurile codrilor.... După ce trăiră într'acest chip vreme multă, nepoții lor ziseră într'o zi între dânșii: „Pentru ce să mai trăim amestecați unii cu alții; hai, mai bine, să ne împărțim moștenirea părintească și fiecare să ia o parte"... Atunci traseră cu funia și își împărțiră moșia în mai multe părți, una la mează-zi, alta la apus și alta la mează-noapte.... săpară șanțuri și puseră râurile și munții hotare... și de atunci frații nu se mai puteau vedea între sine... și vecinii se umplură de bucurie... Nu trecù mult și fiecare, șezând închis în moșia sa, ajunse că copiii din aceiași părinți uitară de tot unii de alții și, de și vorbiau tot o limbă, dar nu se mai înțelegeau... și când una din ramurile acelui neam cu vreme se stinse înnecată în vecini, ceialalți frați nu simțiră nici o durere... căci acum erau străini

www.dacoromanica.ro

şi duşmani între dânşii. Şi aceste neamuri cari încă se numesc între sine Români, în ochii celoralalte popoare erau numai nişte seminţii rătăcite, al căror isvor s'a stins din ţinerea de minte a oamenilor!..

XLVIII. Domnul Dumnezeul părinţilor noştri înduratu-s'a de lacrimile tale, ţeara mea? Nu eşti îndestul de smerită, îndestul de chinuită, îndestul de sfâşiată? Văduvă de vitejii tăi, tu plângi cu părul smuls şi despletit pe mormintele lor, precum femeile se jelesc pe mormântul mut al soţilor lor!..

XLIX. Neamurile auziră ţipătul chinuirii tale; pământul se mişcă. Dumnezeu numai să nu-l fi auzit?..: Răsbunătorul preursit nu s'a născut oare?

L. Care e mai mândră decât tine, între toate ţările semănate de Domnul pre pământ? Care alta se împodobeşte în zile de sărbătoare cu flori mai frumoase, cu grâne mai bogate?

LI. Deşteaptă-te, patria mea! Birue-ţi durerea.... E vremea ca să eşi din amorţire, seminţie a domnilor lumii! Aştepţi oare, spre a învia, ca strămoşii tăi să se scoale din mormânt? Intr'adevăr, într'adevăr, ei s'au sculat şi tu nu i-ai văzut... ei au grăit şi tu nu i-ai auzit... Cinge-ţi coapsa ta, cată şi ascultă!... zioa dreptăţii se apropie... toate popoarele se mişcă... căci furtuna mântuirii a început... Vezi că cu cât mai mult îţi pleci capul, cu atât cei spurcaţi îşi bat joc de tine

www.dacoromanica.ro

și sug sângele tău... Din dreapta și din stânga piticii și uriașii râvnesc la tine, oricât de slabă și sdrumicată ești.

LII. Sfârșitul ispitelor se apropie.... căci vremea trece iute... și semne s'au arătat pe cer... și blestemul a covârșit măsura... Oamenii sângiurilor ți-au mistuit rărunchii... Ei înălțară trufia lor pe tâlhărie... avuția lor pe foametea ta... boeria lor pe sdrențele tale... puterea și strălucirea lor pe sângele ce tu vărsași într'o sută de bătălii, unde părinții lor nu erau !... Ține minte numele lor, o țeara mea, și numele străinului ce te împilează, ca să le afurisești !...

LIII. Aurică copilă, cântă-mi frunza verde, cântă-mi floarea câmpului, cântă-mi floarea muntelui, cântă-mi nădejdea... Nădejdea e glasul Domnului ! Popoarele trebue să se ispășiască și să se curețe de păcatele lor, căci prin ispitele suferinței numai se curăță popoarele... Cele ce am făcut în vremea trecută nu sunt ispite... căci rodul luptei erau libertatea și dreptul nostru... Ispitele sunt strâmbătatea judecătorilor... despuierea văduvei și a sărmanului, desfrânarea și mișelia, minciuna și lăcomia, sgârcenia și împilarea domnilor și a a boierilor.... cumpăna nepotrivită a dreptății.... uciderea proslăvită... robirea pentru unii și desfrâul pentru alții... toate acele fapte grozave, pentru care s'au cotropit Sodoma și Gomora, orașe urgisite de Domnul pentru blestemățiile lor! Și toate aceste ispite le cercași țeara mea... și le suferi-încă și acum... Paharul fără-de-legei s'a împlut peste măsură și palaturile lor de

www.dacoromanica.ro

strâmbătate se prevălesc surpate de blestemele poporului !... Făptuitorii tâlhăriilor se spăimântează înșiși de faptele lor... Domnul și-a întors cu scârbă fața dela dânșii și îngerii s'au depărtat cu groază de ei. Ești searbădă și slăbănogită... ai suferit toate, țeara mea !... Ridică-ți puțin capul strivit și cată de vezi... semne s'au ivit pe cer... Furtuna mântuirii a început !...

LIV. Să nu ne întristăm de vremea trecută când bătrânii ne povestesc bătăliile cele uriașe și ne arată dărămăturile vreunei cetăți, când ne zugrăvesc lupta, sgomotul, sângele și câmpia morții, ciuma și văpaia focului, foametea și răsboiul, și în câmpiile pârjolite, cetele tătărești târând în fuga mare, legați de coadele cailor lor, pe femei, copii și bătrâni !... Erà atunci vremea luptei... erà vieață, bărbăție și putere, viteție și jertfire către patrie... Cei ce făceau acele fapte mari aveau o patrie... și erau umărul drept al țerii și țeara noastră era zidul cel tare al credinței !...

LV. Orașele s'au întemeiat din nou, dărâmăturile turnurilor și ale palaturilor de cari șanțurile erau pline nu se mai văd... și alte palaturi și turnuri s'au înnălțat în locul lor... Copiii robiți întorsu-s'au din țeara tătărească... Dar oamenii sângiurilor nu-ți deteră înapoi libertatea, pământ al durerilor... și copiilor tăi le-a rămas numai robia !... Pe câmpurile de bătae văd oameni cu brațele goale, cu pepturile desvelite cari se prăvălesc peste ascuțișul paloșelor... și în locul oricărui om ce cade, în locul oricărui pept ce se despică, alt pept și alt om se pune îndată...

www.dacoromanica.ro

carnea ascute ferul... bătrânii robiți cântă... femeile blestemă pe cei mișei... Și'n orașele tale cele nouă, țeara mea, se află numai oameni fără inimă; în palaturile tale nu se mai aude de vitejie... ci de lăcomie și nedreptate!... Pe câmpiile tale și pe drumuri trec niște fețe serbede și veștede fluerând doina duioasă.

LVI. Viscolul pustiirii a suflat pe acest pământ... sângele părinților în vinele strâmte ale strănepoților a secat!

LVII. Viforoase erau vremile cele vechi... dar oamenii se năsteau tari;... pământul era acoperit de dărâmături și de trupuri moarte... dar din acele câmpii ce fumegau de pârjol și de măcel, se înălțau strigări de biruință și de libertate! Ticăloșie și moarte sunt și acum... dar unde e libertatea și biruința?... Ce ar fi ajuns patria astăzi, dacă strămoșii noștri ar fi dormitat și ei?...

LVIII. Deșteaptă-te, patria mea! Birue-ți durerea... E vreme ca să ieși din amorțire, seminție a domnitorilor lumii! Aștepți, oare, spre a învia, ca strămoșii tăi să se scoale din mormânt? Intr'adevăr, într'adevăr ei s'au sculat și tu nu i ai văzut; ei au grăit și tu nu i-ai auzit... Cinge-ți coapsa și ascultă. Zioa dreptății se aproprie... toate popoarele se mișcă.. căci fortuna mântuirii a început!...

LIX. Nu ți s'a zis oare prin gura unei slugi a Domnului: „Dumnezeul părinților voștri se va îndura de lacrămile slugilor sale și va scula pe

www.dacoromanica.ro

unul dintre voi, care va așeza pe urmașii voștri iarăși în volnicia și puterea lor de mai înainte...?“

LX. Deci timpul sosit-a !... Semne s'au ivit pe cer... pământul s'a cletinat de bucurie... un blestem groasnic s'a auzit despre apus și toate popoarele s'au deșteptat !...

LXI. Cinge-ți coapsa, o țeara mea.... și 'ți întărește inima... Mează-noapte și mează-zi, apusul și răsăritul s'au luat la luptă... Urlă vijelia... Duhul Domnului trece pe pământ !...

www.dacoromanica.ro